

درس پانزدهم

هویت ایرانی (هویت سیاسی ایران)

سیمین ترکی
دبیر جامعه شناسی رفسنجان

دای درس

و آموزشی عصر

www.my-dars.ir

چه رابطه‌ای میان جهان اجتماعی و نظام سیاسی آن وجود دارد؟

مای درس

www.my-dars.ir

چه رابطه‌ای میان جهان اجتماعی و نظام سیاسی آن وجود دارد؟

بیانات زیر چه رابطه‌ای میان مردم و حاکمان و کارگزاران ترسیم می‌کند؟

«عَمَّالِكُمْ أَعْمَالِكُمْ، كَمَا تَكُونُونَ، يُولَىٰ عَلَيْكُمْ»: کارگزاران شما (نتیجه) اعمال شما هستند، همان گونه که هستید، بر شما حکومت می‌شود.

«النَّاسُ بِأَمْرَائِهِمْ أَشْبَهَ مِنْهُمْ بِأَبَائِهِمْ»: مردم به دولتمردان خود شبیه‌ترند تا به پدرانشان.

پدیده‌هایی چون شناسنامه، گذرنامه، پرچم، روزها و جشن‌های ملی، مرزهای سیاسی، نیروهای مسلح، جنگ، صلح، سازمان‌ها و ادارات، دادگاه‌ها، شوراهای اسلامی شهر و روستا، رسانه‌ها، احزاب و گروه‌های سیاسی، قوه مقننه، قوه مجریه، قوه قضائیه، مجلس خبرگان، رهبری، قانون، قانون اساسی، شیوه‌های حکمرانی و... نشانی از هویت جهان اجتماعی دارند. وجه اشتراک این پدیده‌ها چیست؟

هر جهان اجتماعی علاوه بر هویت فرهنگی از هویت سیاسی نیز برخوردار است. به همین دلیل در معرفی هر جامعه از ویژگی‌های سیاسی از جمله نظام سیاسی آن نیز یاد می‌کنند. چه رابطه‌ای میان جهان اجتماعی و نظام سیاسی آن وجود دارد؟

مای دارس

گروه آموزشی عم

www.my-dars.ir

قدرت (فردی، اجتماعی)

تعریف قدرت: هرگاه موجودی بتواند کاری را با آگاهی و اراده خود انجام دهد، دارای قدرت است.

قدرت فردی: قدرت انسان محدود است و نمی تواند همه نیازهای خود را به تنهایی برآورده کند و برای تأمین برخی از نیازهای اولیه زندگی خود، به کمک دیگران احتیاج دارد.

انسان به دلیل اینکه کارهای خود را با آگاهی و اراده انجام می دهد، کنشگری قدرتمند است.

قدرت انسان محدود است و نمی تواند همه نیازهای خود را به تنهایی برآورده کند و برای تأمین برخی از نیازهای اولیه زندگی خود، به کمک دیگران احتیاج دارد.

■ محمّدصلاح، فوتبالیست مصری، آن قدر در میان مردم مصر محبوبیت دارد که در انتخابات ریاست جمهوری بدون اینکه نامزد شود، حدود یک میلیون نفر از مردم به او رأی داده بودند.

در سال ۱۹۸۰ م یک زن چینی به جریمه‌ای معادل ۲۰۰ دلار محکوم شد، چون مطابق قوانین، او اجازه نداشت که با داشتن یک فرزند، دوباره صاحب فرزند شود. علاوه بر این، نام کودک او تا چند سال در اسناد رسمی به ثبت نرسید و کودک از ورود به مدرسه و استفاده از امکانات و تسهیلات دولتی محروم شد.

■ نمونه‌هایی از قدرت نهادها و سازمان‌ها

قدرت اجتماعی

قدرت اجتماعی: اگر انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند بر اراده دیگران تأثیر بگذارد و اراده و کار او را در آنان را به خدمت بگیرد، قدرت اجتماعی پیدا می شود.

• کسانی که در زندگی توان تأثیرگذاری بیشتری بر اراده دیگران دارند، از قدرت اجتماعی بیشتری برخوردار هستند.

• علاوه بر افراد، نهادها، سازمان ها، جوامع و... نیز دارای قدرت اجتماعی هستند.

گروه آموزشی عصر

• قدرت اجتماعی، بدون پذیرش و توافق دیگران پیدا نمی آید.

ما با قدرت بدنی خود فقط میتوانیم بر جسم دیگران اثر بگذاریم.
 اما اگر از کسی بخواهیم فعالیت ارادی خود را مطابق اراده و میل ما
 انجام دهد،
 تنها راه، جلب تبعیت اوست.

انواع تبعیت یک انسان از انسان دیگر

تبعیت با رضایت	تبعیت با کراهت
تعریف : تبعیت ناشی از میل درونی تبعیت بدون استفاده از تهدید و ترس	تعریف : تبعیت ناشی از تهدید و ترس
ویژگیهای تبعیت با رضایت : ۱- تبعیت ناشی از میل درونی و رضایت	ویژگیهای تبعیت با کراهت : ۱- تبعیت ناشی از تهدید و ترس
۲- بدون استفاده از زور و اجبار و تهدید و ترس	۲- انجام دادن کار به دلیل قدرتی که طرف مقابل
۳- دارای مقبولیت است و اگر به صورت رسمی پذیرفته باشد اقتدار می شود .	برای تنبیه دارد یعنی برای گریز از تنبیه
	۳- انجام کار از روی رضایت قلبی و میل درونی نیست .

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

مقبولیت و مشروعیت

تعریف
مشروعیت

قدرت بر اساس شریعت و موافق با حکم خداوند

مدار مشروعیت

- ۱- حق و باطل بودن است
- ۲- اگر قدرت موافق حکم و قانون و اراده ی تشریحی خداوند اعمال شود مشروع است
- ۳- اگر قدرت موافق قانون نباشد غیر مشروع است

تعریف مقبولیت

قدرت بدون اکراه و با رضایت فرد

مدار مقبولیت

- ۱- خواست و اراده کسانی که قدرت بر آنها اعمال می شود .
- ۲- فردی که قدرت بر او اعمال می شود راضی است
- ۳- اگر فعالیت فرد برای فرار از نتایج ناگوار www.my-dar.ir صاحب قدرت باشد قدرت مقبولیت ندارد.

قدرتی که بدون استفاده از تهدید و با رضایت طرف مقابل به دست می آید دارای **مقبولیت** است

قدرتی که با **مقبولیت** همراه باشد و به **صورت رسمی** پذیرفته شده باشد، **اقتدار** نامیده می شود.

قدرتی که با اکراه طرف مقابل انجام می شود تا زمانی که فرد دارای **قدرت رسمی** است می تواند تداوم داشته باشد.

■ گاندی، رهبر مردم هند در مبارزه با استعمار انگلیس. مردم هند به او لقب ماهاتما (روح بزرگ) و باپو (پدر ملت) داده‌اند.

■ مارتین لوتر کینگ، رهبر پرنفوذ جنبش مدنی سیاهان آمریکا، در سخنرانی مشهور «رؤیایی دارم» از آرزوی خود برای احقاق حقوق سیاهان سخن گفت.

■ رئیس‌علی دلواری، رهبر محبوب مردم تنگستان در قیام علیه استعمار انگلیس. ۱۲ شهریور به نام او روز ملی مبارزه با استعمار نام‌گذاری شده است.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

نکات مهم

نکته ۱: ارتباط بین مشروعیت و مقبولیت: می توانند با هم باشند و در برخی موارد از یکدیگر جدا باشند .

نکته ۲: جایی که قدرت مطابق قانون و حکم الهی باشد (مشروعیت) و تبعیت از قانون با رضایت و میل همراه باشد. **اقتدار و قدرت**

هم مقبولیت دارد و هم مشروعیت

نکته ۳: **اقتدار غیر مشروع:** هنگامی که قدرت بر خلاف حکم و قانون الهی باشد و تبعیت از قدرت هم از روی رضایت باشد اقتدار غیر

مشروع پیش می آید .

نکته ۴: **قدرت فاقد مقبولیت:** زمانی پیش می آید که قدرت بر اساس حکم و قانون الهی بر فردی اعمال شود که به اکراه آن را می

پذیرد. مثال مجرمی که جنایتی را انجام داده و دستگیر شده و حکم بر او اجرا می شود .

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

سیاست

هرگاه قدرت برای رسیدن به هدفی معین سازمان پیدا کند، سیاست پدید می آید.

مای درس

گروه آموزشی عصر

مجموعه سازوکارهایی که برای اعمال سیاست های جهان اجتماعی وجود دارد نظام سیاسی را شکل می دهد..

www.my-dars.ir

نظام سیاسی

ارتباط نظام فرهنگی بر نظام سیاسی

-نظام فرهنگی عقاید و ارزش ها و اصول حاکم بر نظام سیاسی را تعیین می کند

-الف) تامین مقبولیت نظام سیاسی : اگر عملکرد نظام سیاسی در جهت عقاید و ارزش های فرهنگی جامعه باشد

-ب) کاهش زمینه ی مقبولیت نظام سیاسی : اگر نظام سیاسی به دلایل داخلی با تحت تاثیر و فشار سیاست های خارجی از اصول و ارزش های فرهنگی عبور کند .

تاثیر نظام سیاسی بر نظام فرهنگی :

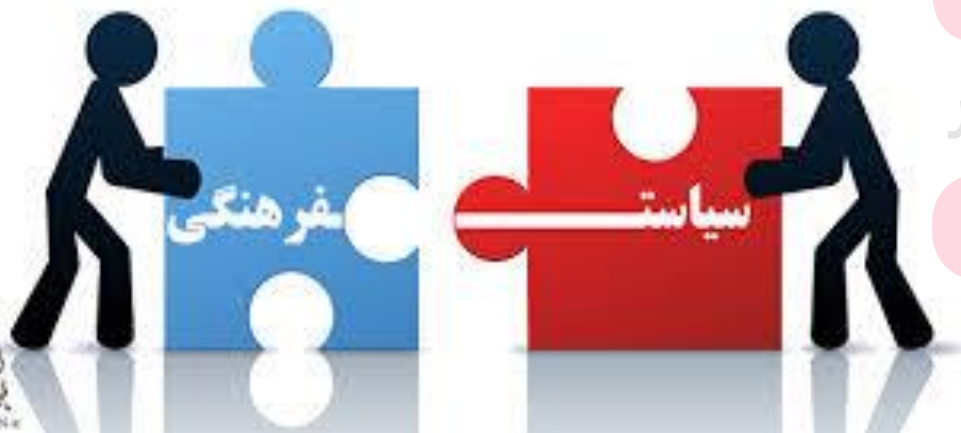
الف) بسط و توسعه فرهنگ: اگر نظام سیاسی بر ارزشهای فرهنگ خود وفادار بماند با مدیریت نظام سیاسی خود بر بسط و توسعه فرهنگ می افزاید

ب) پدید آوردن زمینه تعارضات: اگر نظام سیاسی از ارزش ها و آرمان های فرهنگی دور شود بحران های هویتی و فرهنگی پدید می آید .

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

ملاک تقسیم بندی نظام های سیاسی

تقسیم بندی براساس
تعداد افراد تأثیرگذار

نظام ها یی که در آن یک فرد حاکم است و تصمیم می گیرد

نظام ها یی که در آن اقلیتی تصمیم گیرنده هستند

نظام ها یی که در آن اکثریت مردم در سرنوشت سیاسی خود
تأثیرگذارند .

تقسیم بندی براساس
روش تصمیم گیری

حاکم یا حاکمان براساس خواسته ها و اغراض و میل خود تصمیم
می گیرند

حاکم یا حاکمان بر مدار حقیقت و فضیلت و با موازین عقلی، تصمیم
می گیرند

تقسیم بندی براساس
دین داری یا دنیا
مداری

نظام سیاسی دینی که بر مدار احکام و قوانین الهی سازمان می یابد

نظام سیاسی سکولار که فقط ارزش ها و آرمان های دنیوی را مدنظر دارد

دسته بندی نظامهای سیاسی از نظر ارسطو

بر اساس خواست و میل افراد	بر اساس فضیلت	شبه حکومت تعداد حاکمان
تیرانی (استبدادی)	مونارشی	فرد
الیگارشی	آریستوکراسی	اقلیت
دموکراسی	پولیتی (جمهوری)	اکثریت

فارابی با افزودن ملاک سوم (دسته بندی بر اساس دین مداری یا دنیامدار
ی)، مدینه فاضله را جامعه ای الهی می داند که بر اساس سنت و قانون
الهی شکل می گیرد. از نظر او حقیقت با اراده الهی تعیین می شود و با
کمک عقل و وحی شناخته می شود.

در اندیشه فارابی جوامعی که ارزش ها و آرمان های آنها
عقلانی و الهی نباشد، جوامع جاهلی هستند.

www.my-dars.ir

لیبرال دموکراسی

مفهوم لیبرالیسم :

به معنای اباحت ، اباحی گری ، جایز و مباح دانستن همه ی امور برای انسان ها (آزادی بی حصر و حد برای انسان) آزادی خارج از قوانین الهی

حکومت لیبرالیسم دموکراسی : ادعا می کنند با خواست و اراده ی اکثریت مردم سازمان یافته است : مانند کشور فرانسه که کشوری لیبرال دموکرات است و دولت آن به شکل جمهوری است .

ویژگیهای نظام لیبرال دموکراسی:

۱. این نظام سیاسی، هیچ حقیقت و فضیلت فطری و جهان شمولی را به رسمیت نمی شناسد .
۲. حکومتی دنیوی و این جهانی است.
۳. این نظام سیاسی با فرهنگ جهان غرب که رویکردی دنیوی به عالم هستی دارد، سازگار است.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.mayders.ir

جمهوری اسلامی

جمهوری اسلامی به چه معناست؟

نوعی نظام سیاسی که در جهان اسلام مورد توجه امت اسلامی قرار گرفته است

- **عنوان جمهوری:** به رسمیت شناختن حضور موثر مردم در نظام سیاسی است

- **کلمه اسلامی:** نشان دهنده این است که فعالیت مردم بر مبنای عقاید و ارزشهای اجتماعی اسلام سازمان پیدا می کند.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

ارزشهای نظام جمهوری اسلامی

عبودیت، عدالت، آزادی، استقلال، نفی وابستگی، نفی سلطه بیگانگان بر امت اسلامی، امنیت، تأمین اجتماعی و تکافل عمومی، تلاش برای عمران و آبادانی، عقلانیت، مشورت و مشارکت در امور عمومی، توسعه‌ی معرفت و آگاهی نسبت به اسرار و حقایق آفرینش.

بر اساس هستی‌شناسی توحیدی، اغلب این ارزش‌ها با آنکه ناظر به مسائل اجتماعی دنیوی هستند، تفسیری دنیوی و سکولار ندارند، بلکه سیرتی الهی و دینی دارند؛ و به همین دلیل عمل به آنها رفتاری صرفاً دنیوی نیست، بلکه یک وظیفه‌ی الهی است و مانند سایر عبادات سبب تقرب انسان به خداوند می‌شود.

در اندیشه دینی اسلام، هر مسلمانی که شب را به صبح برساند و به فکر امت اسلامی نباشد مسلمان نیست و مسلمانان موظف اند همه‌ی مستضعفان و مظلومان را یاری کنند.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

برای هم نفس می کشیم تا تنی از نفس باز نماند

به امید شکست کرونا و بازگشایی مدارس

مادام درسی

www.my-dars.ir

www.my-dars.ir

